

Užívání antibiotik

Závěrečná zpráva z kvantitativního výzkumu
Jana Proboštová | září 2021

Hlavní zjištění

- Více než čtvrtina Čechů během posledního roku užívala ATB a to nejčastěji předepsaná praktickým lékařem.
- Lékaři s pacienty probírají důležité informace spojené s antibiotiky, převážně dávkování a správné užívání ATB. Nežádoucí účinky naopak nejsou tak často předmětem debaty. Pravděpodobně i díky tomu je užívání antibiotik Čechy poměrně dodržováno, až na výjimky, jejichž nejčastější příčinou je opomenutí.
- Na dovolenou si bere ATB přibližně pětina, častěji ženy.. Tato ATB jsou většinou předepsaná lékařem.
- Pouze velmi malé procento osob si u lékaře někdy antibiotika vyžádá a v takovém případě lékař přání většinou vyhoví.. Sami si ATB naordinují také pouze jednotky procent lidí. V takovém případě je obvykle získávají z domácích zásob.
- Přibližně desetina Čechů už někdy odmítla návrh lékaře na předepsání antibiotik (obvykle domnělý pocit nepotřebnosti). Stejný podíl lidí předepsaná antibiotika nakonec neužíval. Nejčastějšími důvody, proč ATB léčbu nenasadit, přestože ji lékař doporučil a předepsal lék je nejčastěji domnělé zlepšení stavu. Druhým důvodem jsou pak zdravotní komplikace, což mohou být nežádoucí účinky.
- Češi jsou poměrně uvědomělí v nakládání s antibiotiky, kromě dodržování dávkování a správného užívání také většina alespoň někdy čte příbalovou informaci, polovina pak pokaždé. Míra této uvědomělosti se zvyšuje s věkem, lidé ve věkové kategorii nad 60 let více respektují rozhodnutí lékaře a řídí se jím.
- Češi užívají antibiotika víceméně správně, téměř tři pětiny se řídí v dobrání rozhodnutím lékaře, necelé dvě pětiny dobírají balení. Je možné, že za to do jisté míry může také informovanost ohledně potenciálních problémů spojených s nesprávným užíváním. Převážná většina lidí slyšela o rizicích nesprávného užívání ATB a o zvyšující se odolnosti bakterií slyšelo téměř 7 z 10 Čechů.
- Přibližně třetina se obává neúčinnosti ATB plynoucí z jejich nadměrného či nesprávného užívání.

Parametry výzkumu

Cíl výzkumu

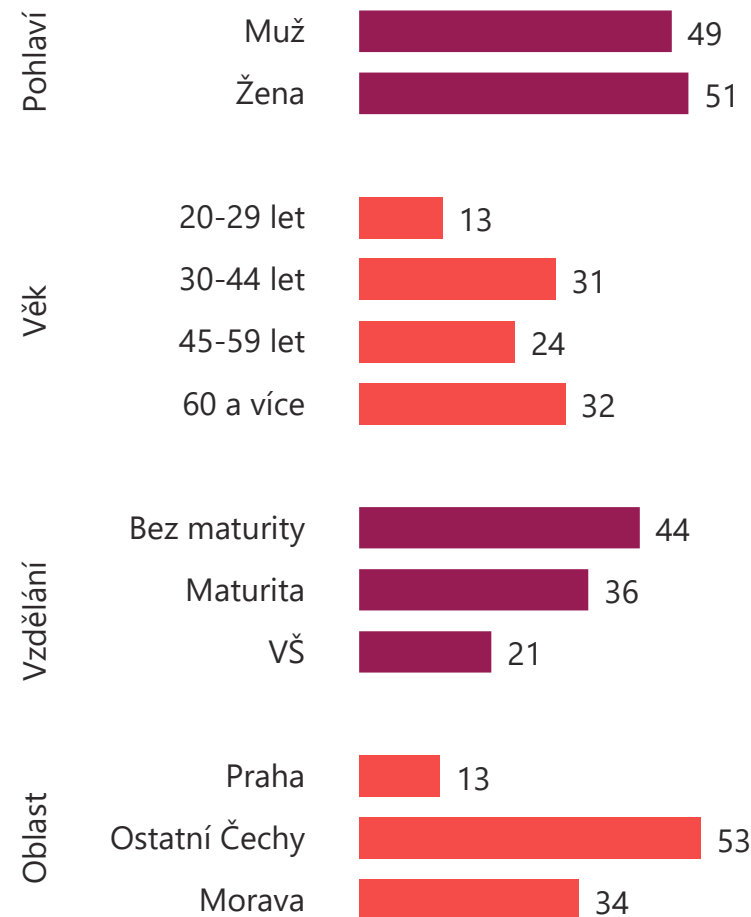
- Získávání antibiotik
- Informovanost o antibiotických přípravcích
- Způsob užívání antibiotik
- Dodržování lékařských doporučení

Cílová skupina

- Věk 20 až 99 let
- Obecná populace
- Reprezentativně dle pohlaví, věku, vzdělání, regionu, velikosti místa bydliště

Detaily terénního šetření

- Metodika: kombinace CAPI a CAWI dotazování
- Počet realizovaných rozhovorů: 1011
- Termín sběru dat: 31. 8. - 17. 9. 2021
- Výběr: kvótní
- Data: nevážená

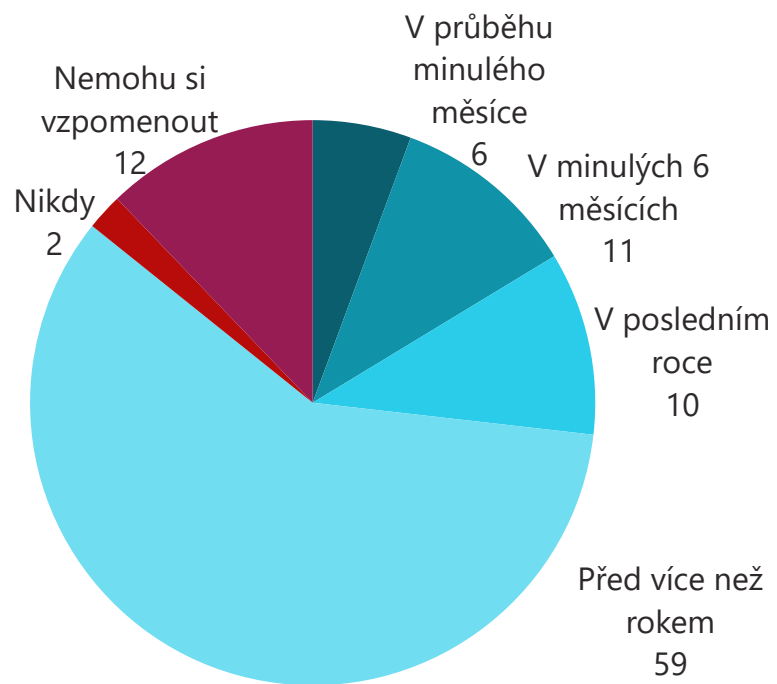
Všichni respondenti, n=1011 [údaje v %]

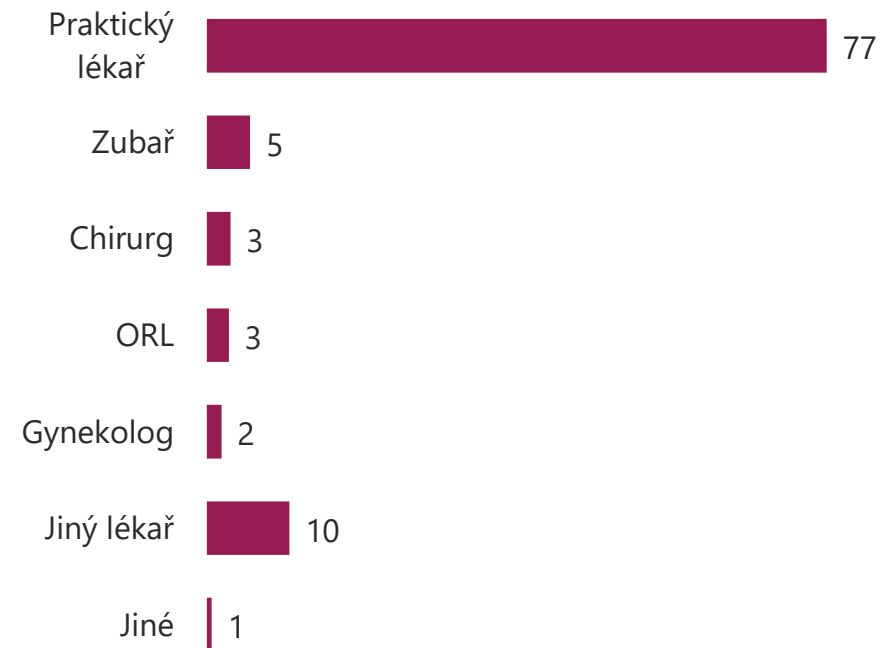

Detailní zjištění

Více než 1/4 Čechů během posledního roku užívala ATB a to nejčastěji předepsaná praktickým lékařem

Q1. Kdy jste naposledy užíval/a antibiotikum?
Všichni respondenti, n=1011 [údaje v %]

Q2. Kdo Vám antibiotika předepsal?
Respondenti, kteří někdy užívali ATB, n=990 [údaje v %]

Poslední užívání ATB

- **Kdy naposledy užívali ATB:**

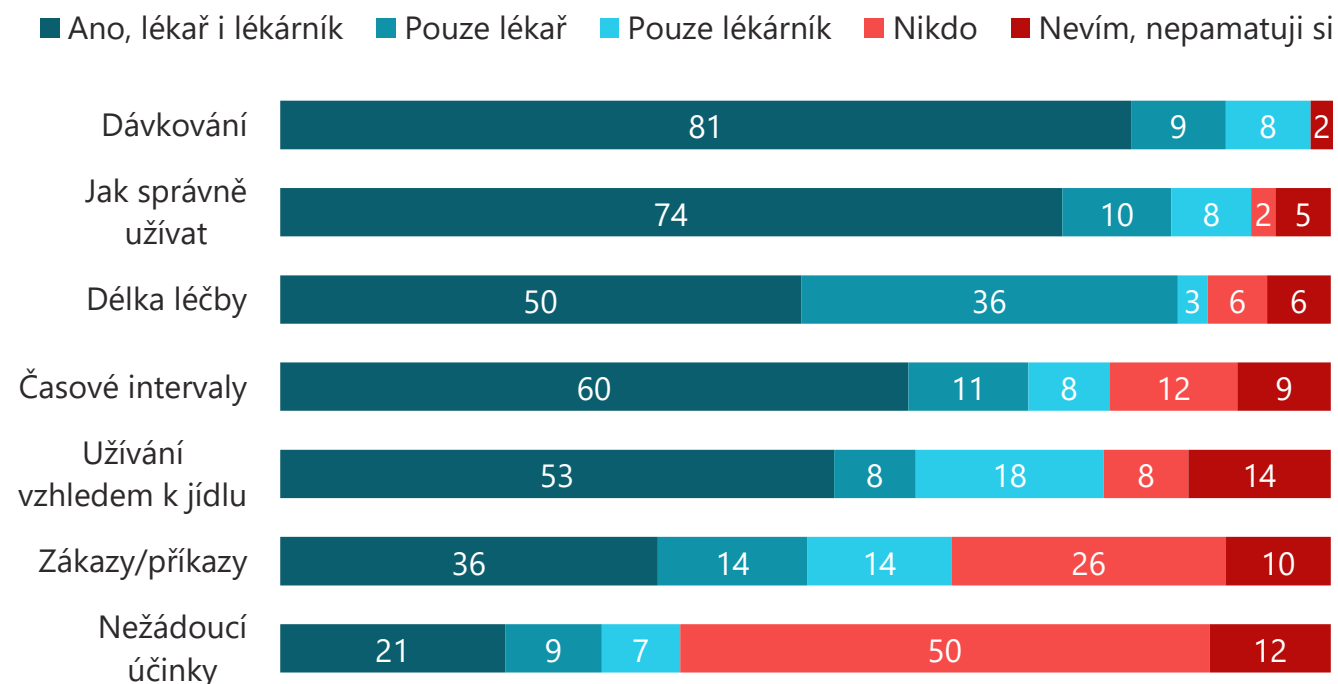
- Nejvíce respondentů (téměř 60 %) užívalo ATB před více než rokem.

- **Kdo poslední ATB předepsal:**

- V 77 % případů ATB předepsal praktický lékař, dále pak zubař, chirurg či lékař z ORL.
- Chirurg ATB nejčastěji předepsal osobám ve věku 45-59 let a nejméně často těm ve věku 20-29 let.
- Gynekolog ATB nejčastěji naopak mladým ženám do 29 let

Poučení směřuje k dávkování a správném užívání ATB

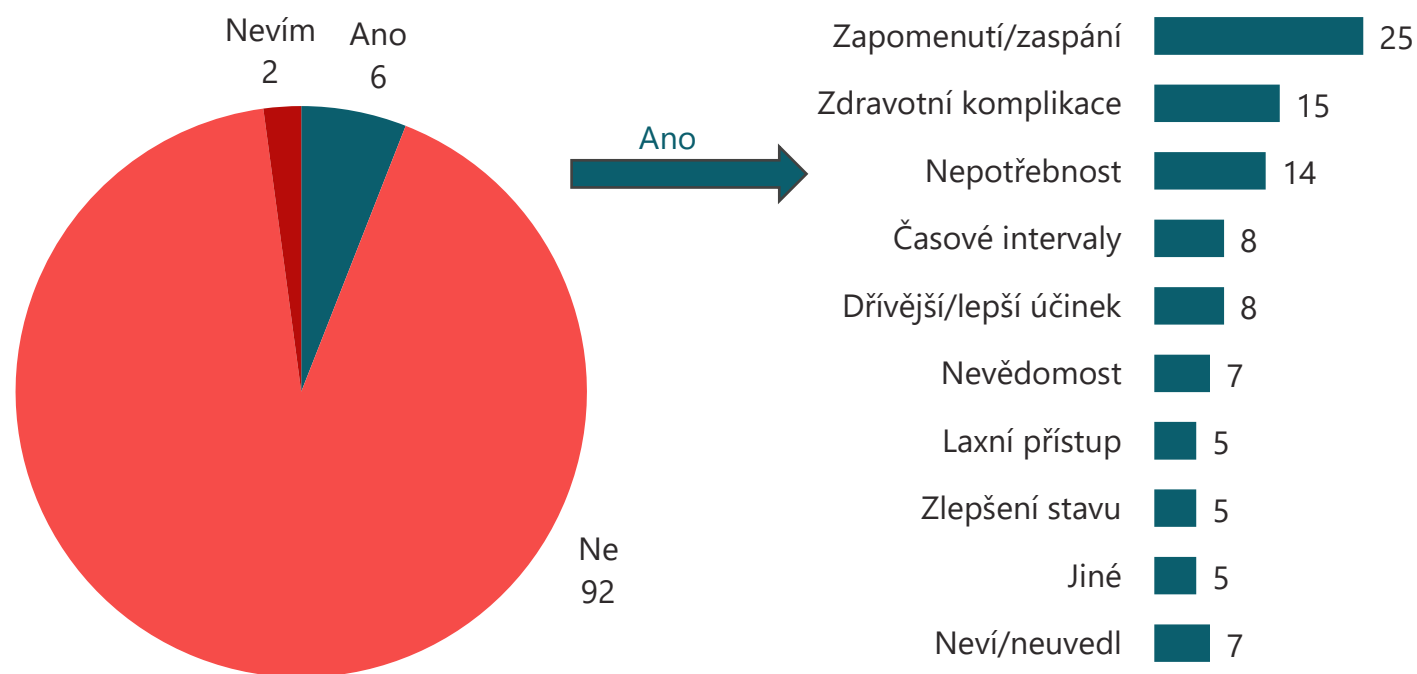
- Téměř všichni byli poučeni o dávkování, nežádoucí účinky se ale moc neprobírají
- Poučení o nežádoucích účincích byli hlavně osoby ve věku 60-99 let (48 %) a bez maturity (46 %) a stejná cílová skupina byla také častěji seznámena s činnostmi, které by měly nebo neměly být vykonávány během léčby
- O důležitosti dodržování časových intervalů byli poučeni častěji muži než ženy

Q3-Q9. Poučil Vás lékař nebo lékárník o... (správné užívání, dávkování, načasování, jídelní režim, nežádoucí účinky, chování při léčbě, délka léčby)?

Respondenti, kteří někdy užívali ATB, n=990 [údaje v %]

Zapomenutí je nejčastějším důvodem odlišného užívání antibiotik, ale stává se spíše výjimečně

q10. Používal/a jste někdy antibiotika jinak, než Vám doporučil lékař nebo lékárník ?

Respondenti, kteří někdy užívali ATB, n=990 [údaje v %]

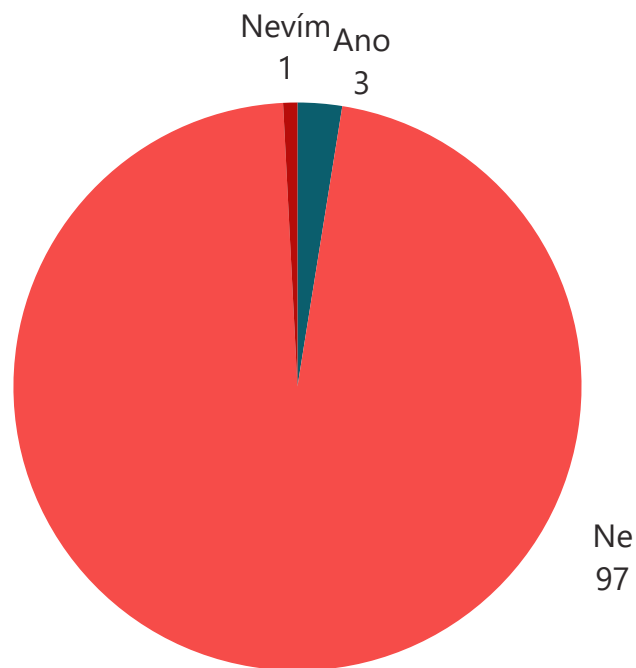
- Většina Čechů při užívání ATB respektuje doporučení lékaře
- Mírně častěji ATB užívali odlišně od doporučení lékaře lidé ve věku 20-44 let a to zejména z důvodu zapomenutí či zaspání
- Dalšími častými důvody nedodržování lékařových pokynů pak byly nastalé zdravotní komplikace a pocit nepotřebnosti ATB

q11. Z jakého důvodu jste užívala antibiotika odlišně?

Respondenti užívající ATB odlišně od doporučení lékaře, n=59 [údaje v %]

ATB „navíc“ jsou vyžadována pouze výjimečně

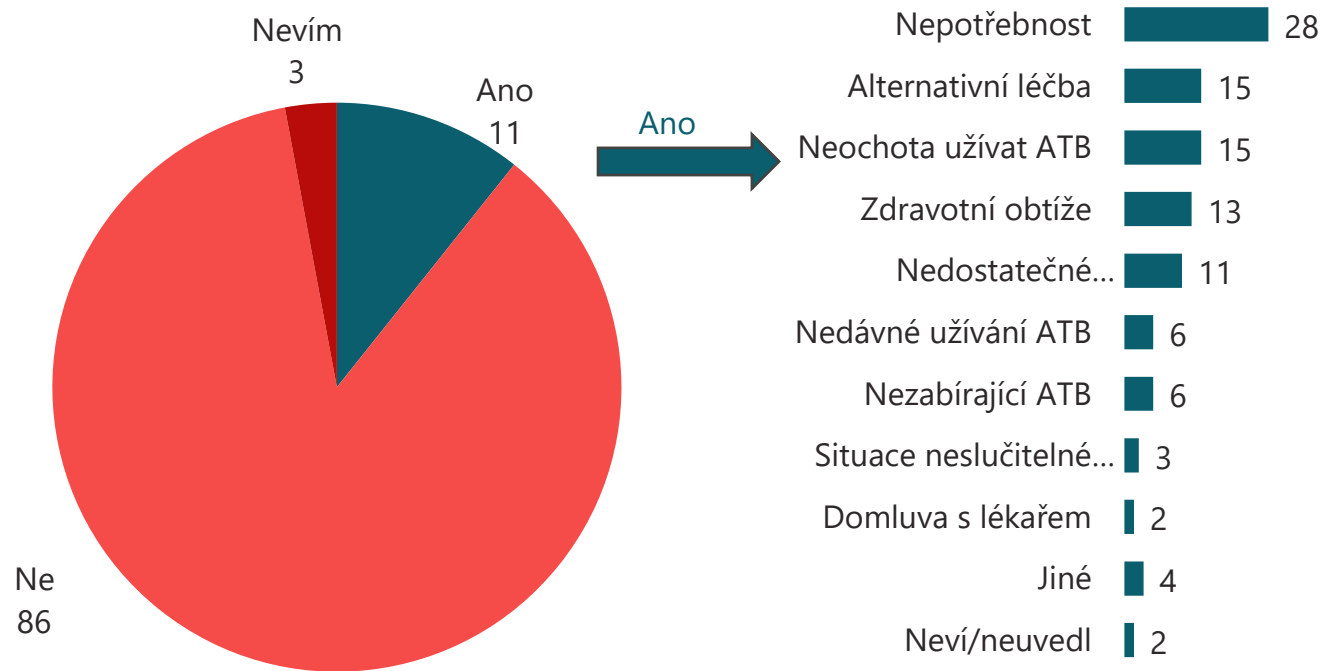
- Pokud už si je respondenti vyžádají, lékař jim většinou vyhoví

Q12. Vyžadoval/a jste někdy na lékaři předepsání antibiotik i přesto, že byl lékař jiného názoru?

Respondenti, kteří někdy užívali ATB, n=990 [údaje v %]

ATB navzdory doporučení lékaře odmítl 1 z 10 uživatelů, a to hlavně z důvodu pocitu nepotřebnosti takové léčby

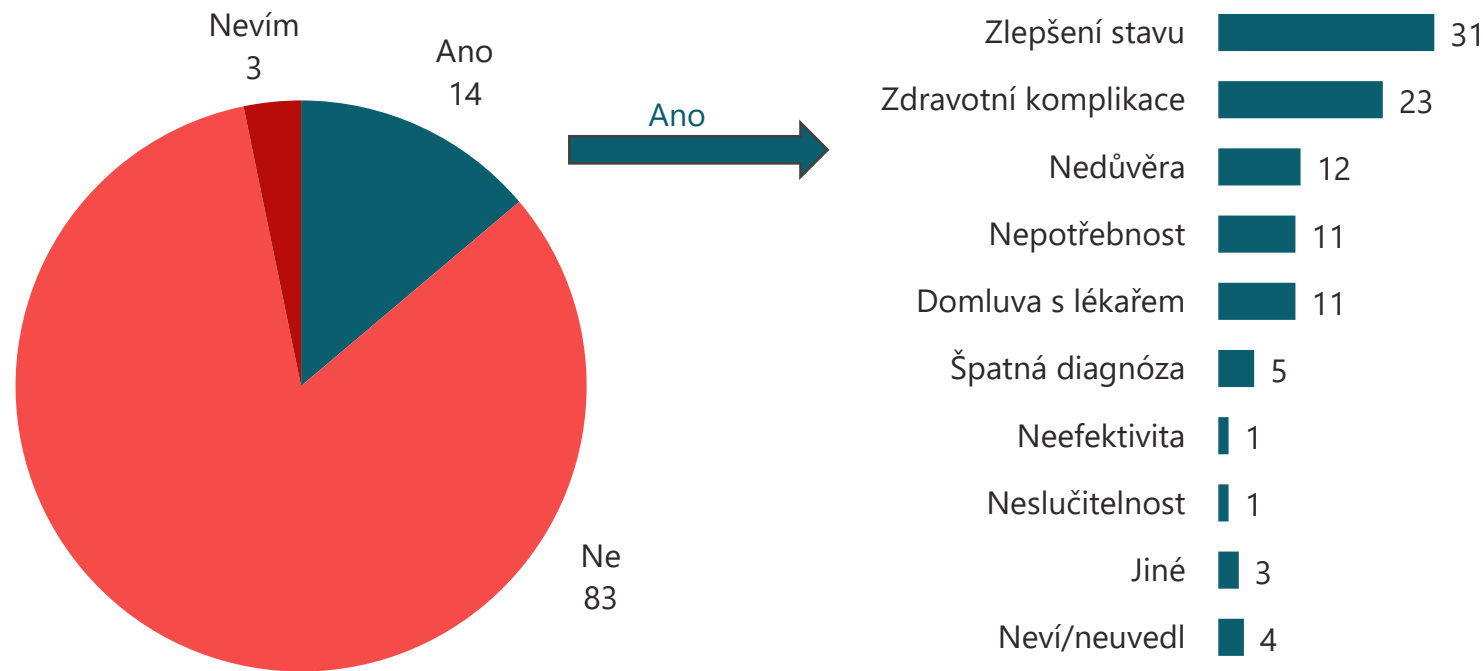
- Více než 10 % Čechů někdy odmítlo předepsání ATB
- Méně často předpis ATB odmítali starší ve věku 60-99 let a lidé s nižším vzděláním
- Nejčastějším uváděným důvodem byla domnělá nepotřebnost ATB, léčba jinou formou či neochota užívat

Q14. Odmítl/a jste někdy předepsání antibiotik?
Respondenti, kteří někdy užívali ATB, n=990 [údaje v %]

Q15. Z jakého důvodu jste odmítl/a předepsání antibiotik?
Všichni respondenti, n=106[údaje v %]

Více než 1/10 respondentů nakonec předepsaná ATB neužívala, a to hlavně kvůli zlepšení stavu nebo zdravotním komplikacím

- Kromě přímého odmítnutí antibiotik lidé také poměrně často odmítají užívání ATB, které ji lékař předepíše. Mezi mladými od 30 do 44 let, u kterých se tento fenomén děje častěji jde až o 20 %.
- Starší věková kategorie lékařům více věří
- Nejčastějším důvodem neužívání ATB bylo pocitové zlepšení stavu a zdravotní komplikace (manifestace nežádoucích účinků)

Q16. Stalo se někdy, že jste lékařem předepsané antibiotikum nakonec neužíval/a?

Respondenti, kteří někdy užívali ATB, n=990 [údaje v %]

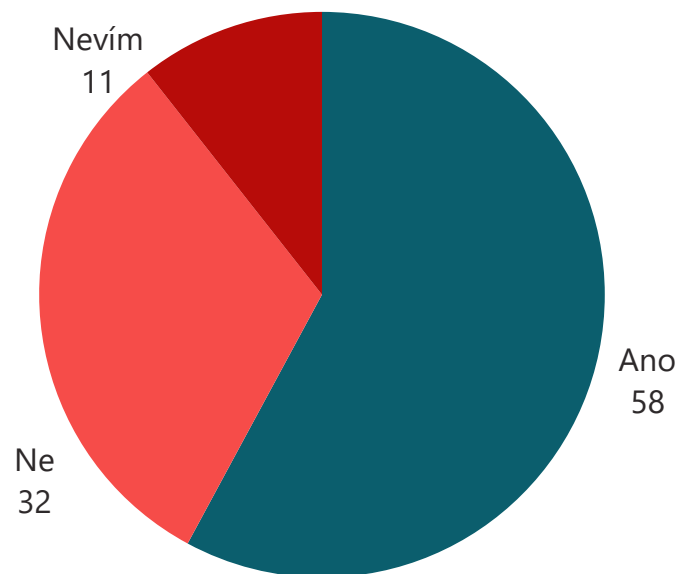
Q17. Z jakého důvodu jste nakonec předepsané antibiotikum neužíval/a?

Všichni respondenti, n=137 [údaje v %]

Minimálně ve třetině případů předepsání ATB nepředcházelo lékařské vyšetření

- Třetina pacientů před předepsáním antibiotik neprošla lékařským vyšetřením, desetina si není jistá

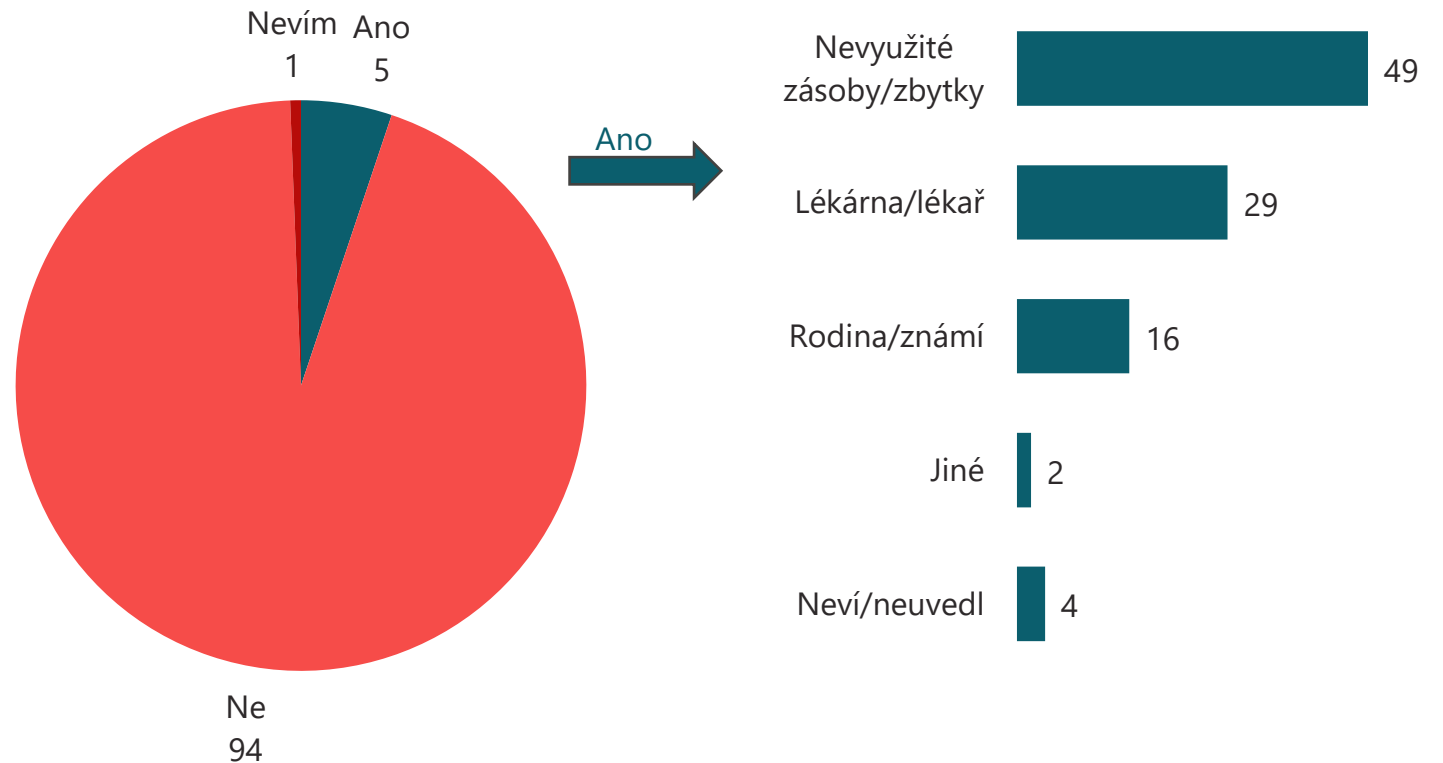

Q18. Provedl Vám lékař před posledním předepsáním antibiotika nějaké vyšetření?

Respondenti, kteří někdy užívali ATB, n=990 [údaje v %]

Samo si naordinovalo ATB 5 % uživatelů, zdrojem jsou nevyužité domácí zásoby

- ATB si Češi většinou sami neordinují
- Nejčastěji si sami ATB naordinovali osoby s VŠ vzděláním a respondenti ve věku 30-44 let
- Nejčastějším zdrojem těchto ATB jsou nevyužití domácí zásoby
- Častěji z domácích zásob užívají ATB respondenti z Čech (71 %)

ATB na cesty či dovolenou si většina nebere

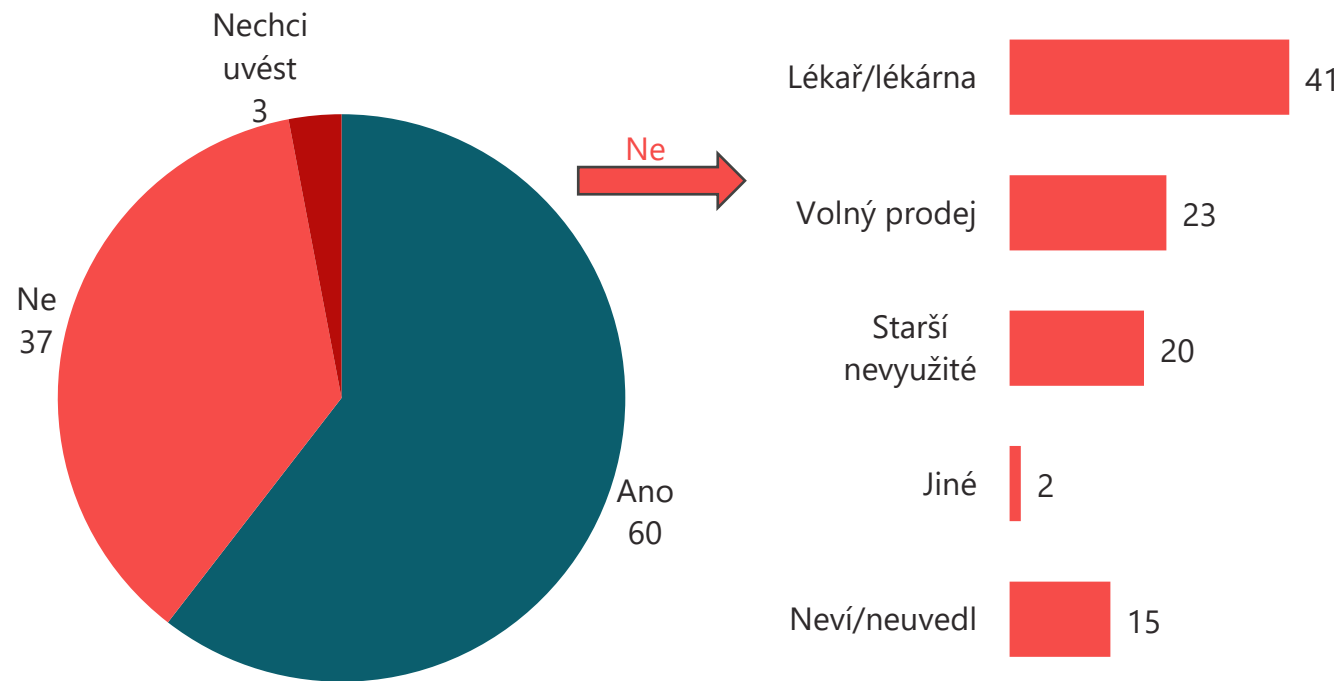

- Stále ale dochází k tomu, že si téměř pětina alespoň někdy bere s sebou na cesty ATB
- Nejčastěji si alespoň někdy berou na dovolenou ATB mladší lidé ve věku 20-29 let, u těch je t více než čtvrtina

Q21. Berete si s sebou antibiotika na cesty, na dovolenou?
Respondenti, kteří někdy užívali ATB, n=990 [údaje v %]

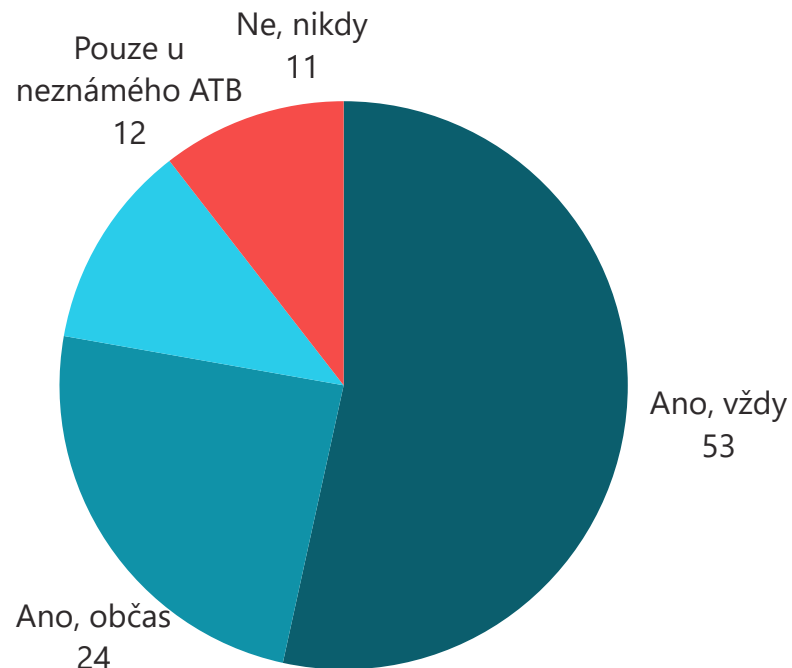
Celkem 6 z 10 respondentů, kteří si berou ATB s sebou na cesty, předepsal tato ATB lékař

- Ženy si sebou vozí ATB předepsaná lékařem na cesty častěji než muži
- S věkem stoupá podíl na cesty předepsaných ATB
- Nejčastěji tato antibiotika lidé získávají od lékaře či v lékárně
- V zahraničí si ATB téměř nikdo nekupuje

Příbalovou informaci k ATB čte alespoň někdy téměř 90 % respondentů, kteří někdy užívali ATB

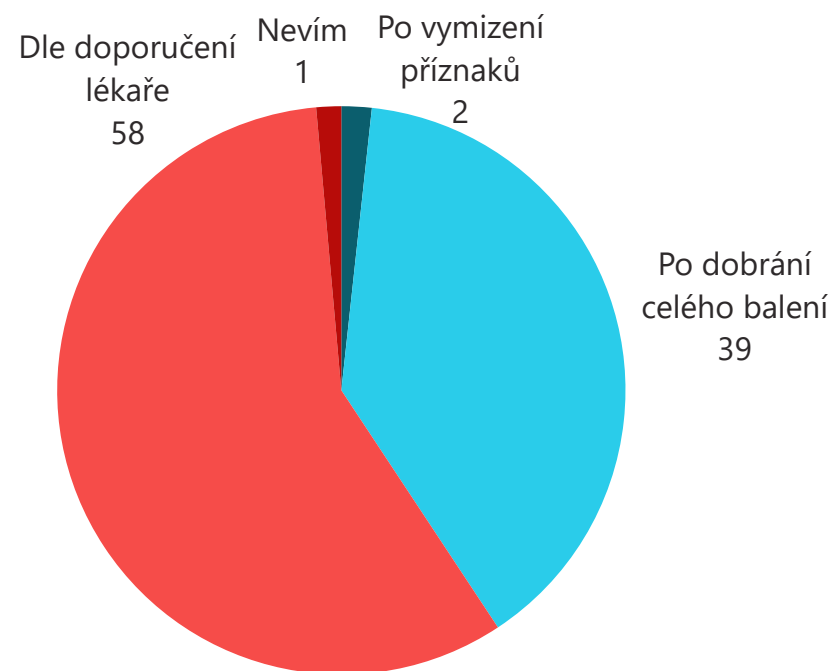

- Příbalovou informaci k ATB si čte překvapivě převážná většina Čechů, častěji jde o ženy
- Frekvence čtení těchto informací roste s věkem, věková kategorie nad 60 let je čte častěji

Q25. Čtete si před užíváním antibiotik příbalovou informaci?
Respondenti, kteří někdy užívali ATB, n=990 [údaje v %]

Doporučením lékaře se řídí 6 z 10 Čechů

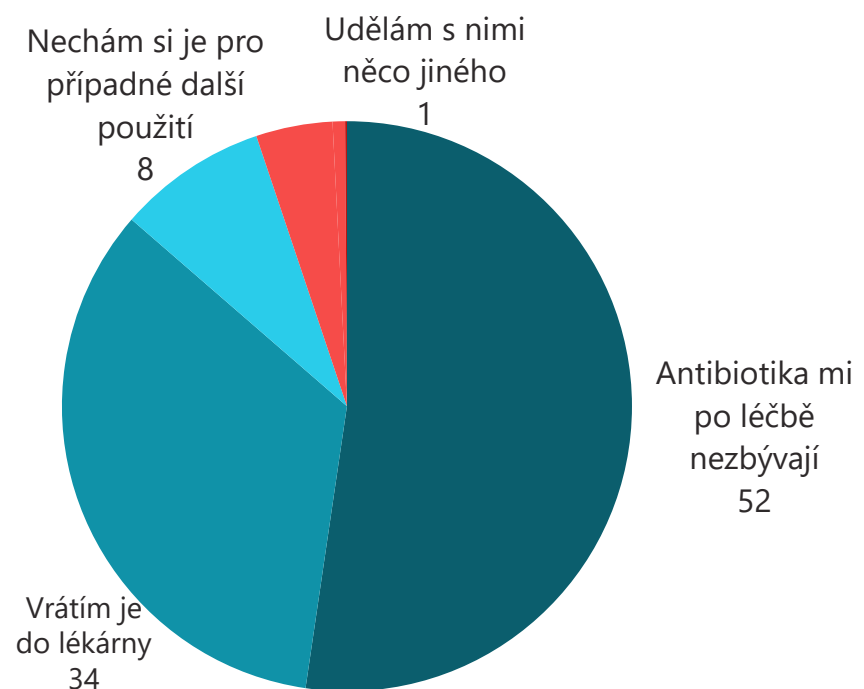

- Celé balení doberou častěji ženy než muži
- Ihned po vymizení příznaků ukončí léčbu ATB spíše mladší do 29 let

Q26. Kdy je dle Vašeho názoru správné ukončit užívání antibiotik?
Respondenti, kteří někdy užívali ATB, n=990 [údaje v %]

Pokud ATB zbydou, jsou vrácena do lékárny

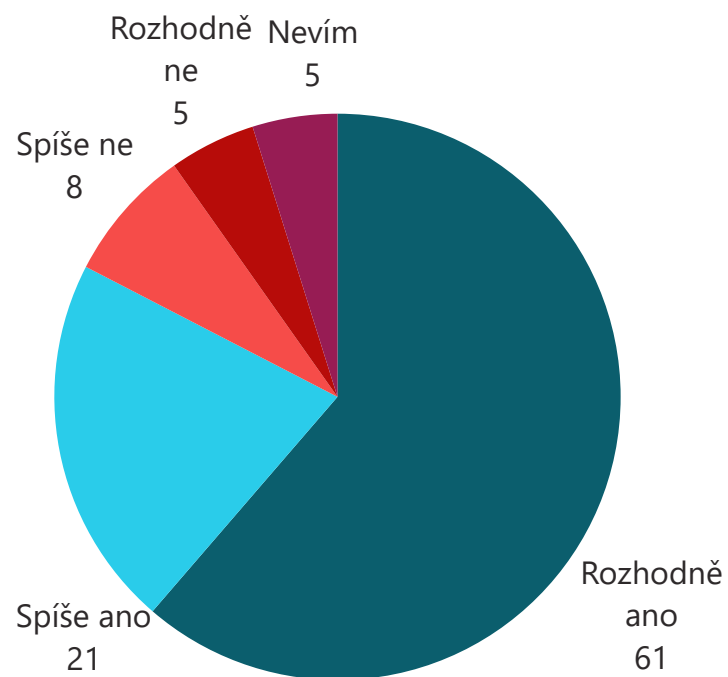

- Více než polovině Čechů ATB po léčbě nezbyvají a další třetina zbylá ATB vrací do lékárny
- Nejčastěji si zbylá ATB ponechávají pro další použití mladí lidé ve věkové kategorii do 29 let

Q27. Co děláte s antibiotiky, která Vám zbydou po léčbě?
Respondenti, kteří někdy užívali ATB, n=990 [údaje v %]

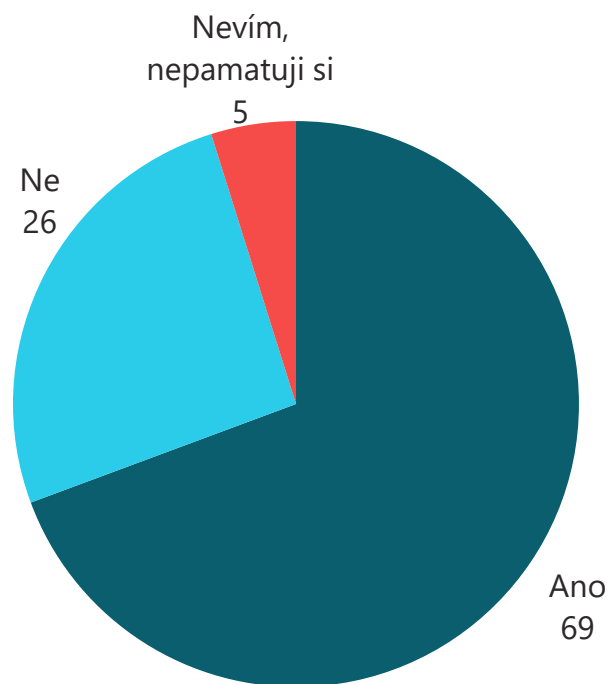

O rizikách ATB jsou uživatelé většinou informováni

Q28. Slyšel/a jste o tom, že při nesprávném užívání antibiotik může klesat jejich účinnost?

Všichni respondenti, n=1011 [údaje v %]

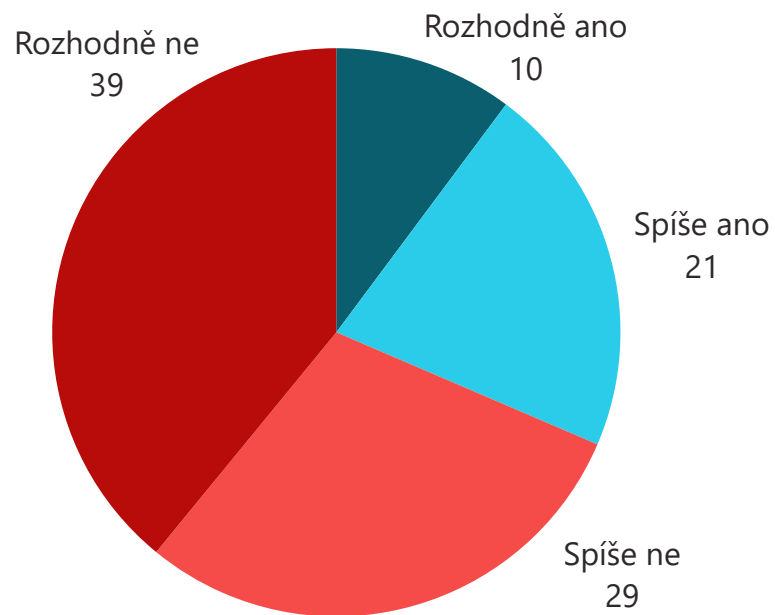
Q29. V současné době se hodně mluví o nebezpečí antimikrobiální rezistence, tedy zvyšující se odolnosti bakterií vůči antibiotikům a zvyšujícímu se výskytu neléčitelných infekcí. Slyšel/a nebo četla/a jste někdy o tomto problému?

Všichni respondenti, n=1011 [údaje v %]

- O obou informacích slyšel vyšší podíl mužů než žen
- S věkem stoupá informovanost o rizikách předčasného ukončení užívání antibiotik a jejich nadužívání
- Více informovaných je mezi lidmi s vysokoškolským vzděláním

Téměř 7 z 10 respondentů si myslí, že ATB neúčinkují na virová onemocnění

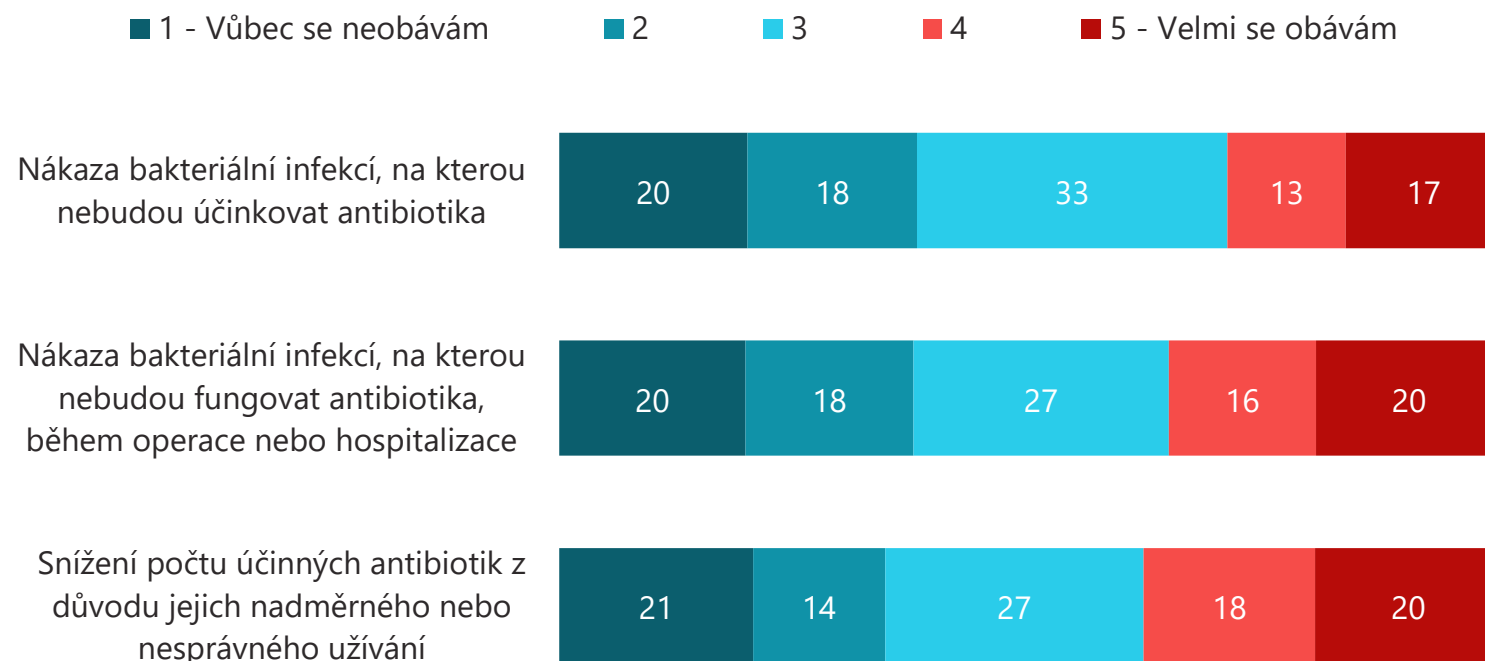
- Přibližně třetina uvádí ATB jako účinné léčivo na virová onemocnění
- Se vzděláním roste přesvědčení, že ATB nejsou účinným léčivem na virová onemocnění

Q30. Účinkují podle Vás antibiotika na virová onemocnění, jako je například chřipka?

Všichni respondenti, n=1011 [údaje v %]

Relativně největší obavy plynou z nadužívání ATB

- Téměř dvě pětiny se obávají ATB vzdorujícím infekcím během operace či hospitalizace
- Pouze třetina se pak obává poklesu účinnosti ATB z důvodu jejich nadměrného užívání
- Ženy se všech tří scénářích obávají ve vyšší míře než muži

Q31. Do jaké míry se obáváte následujících skutečností?
Všichni respondenti, n=1011 [údaje v %]

Realizátor výzkumu

STEM/MARK, a.s.

Smrčkova 2485/4
180 00 Praha 8

www.stemmark.cz

@stemmark

slideshare.net/stemmark

KONTAKTNÍ OSOBA

Jana Proboštová
Client Service Manager

+420 777 879 202

probostova@stemmark.cz

